

«بودجه» کلیدواژه اصلی و بی‌شک‌توانه اجرای تمامی طرح‌ها در حوزه‌های مختلف به ویژه حوزه زنان و خانواده است. در چنین شرایطی بود که وقتی سال گذشته زمره‌های اختصاص یک‌درصد بودجه دستگاه‌های دولتی برای زنان و خانواده و در نظر گرفتن این بودجه برای مسواری همچون توانمندسازی زنان بی‌سرپرست، حمایت از فرزندآوری، مشاوره در حوزه خانواده، حمایت از زنان و دختران در معرض آسیب یا آسیب‌دیده و کارآفرینی زنان مطرح شد، بارقه‌امیدی در حوزه زنان و خانواده روشن و فعالان این حوزه را به اجرای طرح‌های حمایتی و توانمندسازی و توجه ویژه به حوزه زنان و خانواده امیدوار کرد. این امیدواری با اعلام تصویب یک‌درصد بودجه دستگاه‌های دولتی و سپس ابلاغ آن در تابستان امسال جدی‌تر شد تا اینکه اواخر آذرماه رئیس فراکسیون زنان و خانواده مجلس از حذف این بودجه خبر دادا خبری که با تذیب معاون زنان و خانواده مواجه شد اما توضیحات خانم معاون درباره ادغام این بودجه با دیگر یک‌درصدها نشان داد دیگر نمی‌توان چندان به این بودجه و اقداماتی که بنا بود در پی اختصاص آن انجام شود، دل بست چراکه مورد اشاره معاون رئیس‌جمهور نیز درگیرنده همه موارد حوزه زنان و خانواده نخواهد بود و مربوط به حوزه جمعیت و ازدواج است و عملاً بودجه مربوط به حوزه زنان حذف شده است، هر چند هنوز لایحه بودجه نهایی نشده و از سوی مجلس بازگشت خورده و باید دید سرخوشت این یک‌درصد بودجه چه خواهد شد؟

■ ■ ■

اواخر تیر ماه امسال بود که آنسویه خزلی، معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده در توییتی نوشت: بعد از تصویب لایحه پیشنهادی بودجه ۱۴۰۲، یک‌درصد این بار در دولت این‌نامه اختصاص یک‌درصد از بودجه دستگاه‌های دولتی برای زنان و خانواده تصویب وارد مرحله عملیاتی شد. این کار بخشی از مشکلات زنان سرپرست خانوار، مشاوره زوجین، توانمندسازی و مهارت‌آموزی زنان را پوشش می‌دهد.

گفتنی است بر اساس اصلاح‌بند(ج) تبصره (۹)، به منظور تحقق اهداف مندرج در اصول (۱۰)، (۱۰)، (۲۰) و ششم و سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله هفتم مبنی بر: «تکلیف نهاد خانواده و رفع موانع رشد و شکوفایی بانوان»، تمام دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک‌درصد از اعتبارات هزینه‌ای خود را در موضوعات مربوط به حوزه زنان از قبیل توانمندسازی زنان بی‌سرپرست، حمایت از فرزندآوری، مشاوره در حوزه خانواده، حمایت از زنان و دختران در معرض آسیب یا آسیب‌دیده، بهداشت، آموزش، ورزش و کارآفرینی زنان با هدایت معاونت ریاست‌جمهوری در امور زنان هزینه کنند.

■ یک‌درصد به در دستخو

فاطمه قاسم‌پور: تصویب با تأخیر آیین‌نامه، ضعف آن و در ادامه تعلل دستگاه‌ها و سازمان برنامه در انجام تکالیف، باعث‌شده است تا الان تضررات این یک‌درصد در اجرا خود را به خوبی نشان ندهد، اما این اصلا دلیل بر حذف این حکم نیست چراکه بودجه همواره در پیشبرد طرح‌ها و بر نامه‌ها مؤثر بوده و یکی از پال‌های اصلی حکمرانی در هر عرصه‌ای است و مجال هستند تا یک‌درصد یعنی ممکن است مثلاًز

گزارش «جوان» از چالش‌های بودجه‌ای ۱۴۰۳ در حوزه زنان

بودجه زنان در فراز و نشیب حذف و ادغام!

هزار تومان تا یک‌درصد بودجه یک دستگاه را شامل شود و بعد وقتی می‌گوید مجازند، دستگاه آن قدر برای خودش هزینه دارد که می‌گوید مکلف نیستیم و در این زمینه هزینه نمی‌کنند، پس برای اولین بار است که الزام‌آور یک‌درصد قید شده است. طبق توضیحات خزلی با این قانون دستگاه‌ها پیشرفت و برای شکوفایی استعدادهای زنان و برای رف موانع پیشرفت زنان و همین‌طور برای خانواده، برای جمعیت، برای هر چیزی که به گونه‌ای مرتبط با زن و خانواده شود، صرف شود. ما از دستگاه‌های مختلف برنامه عملیاتی‌شان را

خواستیم و چند هفته است روی آن کار می‌شود و در کمیسیون تصویب و بنا شد دستگاه‌ها با آن احتساب یک‌درصد و برنامه عملیاتی که در راستای دو برنامه عملیاتی معاونت یعنی توانمندسازی زنان و رفع آسیب از آنهاست، اقدام کنند. بخشی از این برنامه‌ها می‌تواند حمایت از زنان سرپرست خانوار به خصوص زنانی باشد که فرزند و مسئولیت زندگی را به عهده دارند. بخشی هم برای جمعیت و بخشی برای مهارت‌آموزی دختران استفاده شود. بخشی هم برای مشاوره زوجین و بخشی از آن هم در خود دستگاه اجرایی صرف می‌شود. بنا به تأکید معاون زنان رئیس‌جمهور، فقط ۳۰درصد این بودجه می‌تواند در دستگاه اجرایی مصرف شود و بقیه آن باید برای نیازهای جامعه مورد استفاده قرار گیرد که در این قسمت هم به عنوان همکار معاونت زنان است هم به عنوان ناظر است و در نهایت تأیید و مراحل نهایی اجرای‌شدن را مورد دقت قرار می‌دهد.

وقی در خصوص جزئیات از نحوه خرج‌کردن این یک‌درصد هم اینگونه توضیح داد: همه دستگاه‌ها برنامه عملیاتی‌شان را داده‌اند. برنامه‌ها بیشتر با این نگاه است که بتواند هم به رشد خانم‌ها کمک کند و هم از آسیب‌هایی که در جامعه وجود دارد و در بعضی از خانواده‌هاست، پیشگیری کند. گاهی دستگاه‌ها ۱۰برنامه عملیاتی داده است، بعضی دستگاه‌ها کمتر و بیشتر. این برنامه‌ها امده و در جلسات متعددی چکش‌کاری و روی آن کار شده است. آنهایی که مشابه هم بوده ادغام شده‌اند و به نسبت بودجه‌ای که دستگاه دارد، تلاش شده است این برنامه‌ها تدوین شود و مورد تأیید قرار بگیرد و در کمیسیون‌های فرعی و اصلی به تصویب رسیده‌است در این برنامه تلویزیونی خزلی می‌شد «باید یکی از بهترین آیین‌نامه‌ها، منظم‌ترین و حساب‌شده‌ترین آیین‌نامه‌هایی است که تا به حال نوشته شده است.»

چند روز بعد یعنی در هشتم مرداد ماه محمد مخبر، معاون اول رئیس‌جمهور آیین‌نامه تخصیص یک‌درصد اعتبار دستگاه‌ها به حوزه زنان را ابلاغ کرد.

■ حذف ناگهانی

اما در شرایطی که انتظار می‌رفت این قانون به

انسویه خزلی: تمام دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک‌درصد از اعتبارات هزینه‌ای خود را در موضوعات مربوط به حوزه زنان از قبیل توانمندسازی زنان بی‌سرپرست، حمایت از فرزندآوری، مشاوره در حوزه خانواده، حمایت از زنان و دختران در معرض آسیب یا آسیب‌دیده، بهداشت، آموزش، ورزش و کارآفرینی زنان با هدایت معاونت ریاست‌جمهوری در امور زنان هزینه‌زن کنند

معاونت در نقش ستاد است، اما سال گذشته در قانون بودجه، مجلس با اصلاحی که بر لایحه دولت در بخش احکام لایحه اعمال کرد، یک‌درصد از اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌ها را به موضوعات مرتبط با زنان و خانواده تخصیص داد. این یک‌درصد، مجزاً از بودجه معاونت زنان در نقش ستاد است و برای پیشبرد بهتر و سریع‌تر موضوعات مرتبط با حوزه زنان پیش‌بینی شد. اواخر دهه ۸۰، چند سالی ۲۵، ۲۰درصد بودجه دستگاه‌ها به حوزه زنان اختصاص یافت، اما بعد از چند سال آن حکم از قوانین بودجه حذف شد. سال گذشته سعی کردیم این حکم را قوی‌تر و با درصد بالاتری احیا کنیم و این کار هم صورت گرفت. امیدوار بودیم جا پای این حکم را در قوانین آتی بودجه باز کنیم و در سال‌های آینده هم آن را داشته باشیم که متأسفانه دیدیم دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۳ آن را حذف کرده است.»

به گفته وی، طبق برآورد معاونت نظارت مجلس، جمع یک‌درصد اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌ها به استثنای ردیف‌های مشخص‌شده در قانون چیزی معادل ۴هزار و ۸۰۰میلیارد است که رقم قابل توجهی است و با یک آیین‌نامه دقیق اجرایی می‌توان اتفاقات بزرگی را رقم زد.

قاسم‌پور با انتقاد از ضعف‌بودن و غیرکارشناسی‌بودن آیین‌نامه اجرایی هزینه‌کرد آن یک‌درصد معتقد است: «با این حال در شرایط فعلی اجرای همان هم معنتم بود.»

وی در عین حال گفت: «تصویب با تأخیر آیین‌نامه، ضعف آن و در ادامه تعلل دستگاه‌ها و سازمان برنامه در انجام تکالیف، باعث‌شده است تا الان ثمرات این یک‌درصد در اجرا خود را به خوبی نشان ندهد، اما این اصلا دلیل بر حذف این حکم نیست چراکه بودجه همواره در پیشبرد طرح‌ها و برنامه‌ها مؤثر بوده و یکی از پال‌های اصلی حکمرانی در هر عرصه‌ای است و پال دیگر ساختار مقتدر و

دقیق است.»

■ حذف نشده، ادغام شده!

با وجود این معاون زنان و خانواده رئیس‌جمهور یادداشت به این اظهارات رئیس فراکسیون زنان مجلس گفت: «یک‌درصد حذف نشده بلکه همه یک‌درصدها که بخشی مربوط به زن و خانواده بود، بخشی مربوط به فرهنگ و بخشی هم در بخش ایثارگران است، ادغام و مقرر شده است برای تحقق عینی‌تر اعتبارات، ردیف خاصی برای زن و خانواده در ردیف‌های بودجه در نظر گرفته شود.»

به گفته خزلی، البته رئیس‌جمهور و معاون اول مخالف ادغام یک‌درصد زنان و خانواده هستند و ۶در دفتر بودجه ۱۴۰۳ به طور کامل بسته نشده است.

وی تأکید کرد: «همچنین باید توجه داشت که این یک‌درصد فعلی با عنایت به عدم حذف فصول ۱، ۴ و ۶ در مجموع از یک‌درصد سال گذشته به مراتب بیشتر است.»

معاون رئیس‌جمهور با تأکید دوباره بر اینکه این بودجه برای نخستین بار در لایحه ۱۴۰۳ دیده شد، مدعی شد: «توجه در دهه ۸۰، در حوزه بودجه زنان رخ داد، ۲۵، ۲۰درصد بود که با وجود کتوامت‌بودن این امر همان زمان هم توانست گشایش‌های خوبی

را در حوزه زنان و خانواده ایجاد کند.»

هنوز دفتر بودجه ۱۴۰۳ به طور کامل بسته نشده است. شاید مجلس بتواند یک‌درصد بودجه اختصاصی‌یافته به حوزه زنان را دوباره احیا کند یا دولت به نوعی دوباره این بودجه را در لایحه ببیند، هر چند شاید تحقق بودجه‌ها و اجرای آیین‌نامه‌های مرتبط با آنها از اختصاص بودجه مهم‌تر نباشد، اما اهمیتش کمتر از آن نیست.

■ پنجره

فریاد شکوه زنان ایرانی در اجتماع «ایران بانو»

اجتماع بزرگ ایران بانو با هدف تبیین هویت ایرانی و اسلامی بانوی ایرانی قرار است به مناسبت میلاد حضرت زهرا(س) در هفتم دی ماه برگزار شود.

«زهرا توکلی» مسئول مجموعه دانشجویی «مثل هانیه» ضمن معرفی مجموعه حاضر و علت شکل‌گیری آن از سوی جمعی از افراد دغدغه‌مند در حوزه حجاب و عفاف درباره جزئیات اجتماع بزرگی که قرار است هفتم دی ماه با حضور بانوان و دختران ایرانی، جمعی از مسئولان و خانواده‌های معظم شهدا در سالن وزارت کشور برگزار شود، اینگونه توضیح می‌دهد: طبق سخنان قهرمان انقلاب مبنی بر اینکه هویت اسلامی را زن ایرانی باید به جهان نشان دهد و چشم دنیا را خیره کند، این هویت با حجاب و عفاف گره خورده است. بر این اساس «مثل هانیه» در نظر دارد با برگزاری اجتماع بزرگ «ایران بانو» به مسئولان این دلگرمی را بدهد که اگر قوانین کشور، ما درست اجرا شود و نظارت بر این قوانین وجود داشته باشد، بانوان این سرزمین در کنار مسئولان و خواهان اجرای قوانین حجاب و عفاف خواهند بود. مسئول این مجموعه دانشجویی در خصوص برگزاری جشن «ایران بانو» می‌افزاید: ما می‌خواهیم هویت ایرانی- اسلامی بانوی ایرانی را یکبار دیگر به خانم‌های کشور، خردمندان و همه جهان نشان دهیم و قرار است در این جشن که با حضور وزیر کشور، خانم دکتر «خزلی» جمعی از مسئولان دست‌اندرکار در حوزه بانوان و ۵۰هزار از خانواده‌های معظم شهدا برگزار شود از جمعی از بانوان با عنوان «ایران بانو» تقدیر شود.

مقام طبیعی مرد در حیات خانوادگی

از نظر اسلام منتهای اهانت و تحقیر برای یک زن این است که مرد بگوید من تو دوست ندارم، از تو تنفر دارم و آنگاه قانون بخواهد به زور و اجبار آن زن را در خانه آن مرد نگه دارد. قانون می‌تواند اجبار زن را در خانه مرد نگه دارد، ولی قادر نیست زن را در مقام طبیعی خود در محیط زناشویی یعنی مقام محبوبیت و مرکزیت نگهداری کند. قانون قادر است مرد را مجبور به نگهداری از زن و پرداخت نفقه و غیره بکند اما قادر نیست مرد را در مقام مرتبه یک فداکار و به صورت یک نقطه «گران» در گرد یک نقطه مرکزی نگه دارد، از این رو هر زمان که شعله محبت و علاقه مرد خاموش شود، ازدواج از نظر طبیعی مرده است.

اینجا پرسش دیگری پیش می‌آید و آن اینکه اگر این شعله از ناحیه زن خاموش شود چطور؟ آیا حیات خانوادگی با از میان رفتن علاقه زن به مرد باقی است یا از میان می‌رود؟ اگر باقی است، چه فرقی میان زن و مرد است که سلب علاقه مرد موجب پایان حیات خانوادگی می‌شود و سلب علاقه زن موجب پایان این حیات نمی‌شود؟ و اگر با سلب علاقه زن نیز حیات خانوادگی پایان می‌یابد، پس در صورتی که زن از مرد سلب علاقه کند، باید ازدواج را پایان یافته تلقی کنیم و به زن هم مثل مرد حق طلاق بدهیم.

جواب این است که حیات خانوادگی وابسته است به علاقه طرفین نه یک طرف. تنها چیزی که هست، روانشناسی زن و مرد در این جهت متفاوت است و ما در مقالات گذشته با استناد به تحقیقات دانشمندان آن را بیان کرده‌ایم. طبیعت، علایق زوجین را به این صورت قرار داده است که زن را پاسخ‌دهنده به مرد قرار داده است.

علاقه و محبت اصیل و پایدار زن همان است که به صورت عکس‌العمل به علاقه و احترام یک مرد نسبت به او به وجود می‌آید، از این رو علاقه زن به مرد معلول علاقه مرد به زن وابسته به اوست. طبیعت، کلید محبت طرفین را در اختیار مرد قرار داده است. مرد است که اگر زن را دوست بدارد و نسبت به او وفادار بماند، زن نیز او را دوست می‌دارد و نسبت به او وفاداری می‌ماند. به طور قطع زن طبعاً از مرد وفادارتر است و بی‌وفایی زن عکس‌العمل بی‌وفایی مرد است.

طبیعت، کلید فسخ طبیعی ازدواج را به دست مرد داده است، یعنی این مرد است که با بی‌علاقگی و بی‌وفایی خود نسبت به زن او را نیز سرد و بی‌علاقه می‌کند، برخلاف زن که بی‌علاقگی اگر از او شروع شود، تأثیری در علاقه مرد ندارد بلکه احیاناً آن را تیزتر می‌کند، از این رو بی‌علاقگی مرد به بی‌علاقگی طرفین منجر می‌شود، ولی بی‌علاقگی زن به بی‌علاقگی طرفین منجر نمی‌شود. سردی و خاموشی علاقه مرد مرگ ازدواج و پایان حیات خانوادگی است اما سردی و خاموشی علاقه زن به مرد آن را به صورت مرضی نیمه‌جان درمی‌آورد که امید بهبود و شفا دارد. در صورتی که بی‌علاقگی از زن شروع شود، مرد اگر عاقل و وفادار باشد می‌تواند با ابراز محبت و مهربانی علاقه زن را بازگرداند و این کار برای مرد آسان‌تر است که محبوب ریمیده خود را به زور قانون نگه دارد تا تدریجاً او را رام کند، ولی برای زن اهانت و غیرقابل تحمل است که برای حفظ حامی و دل‌باخته خود به زور و اجبار قانون متوسل شود، البته این در صورتی است که علت بی‌علاقگی زن فساد اخلاق و ستمگری مرد نباشد. اگر مرد، ستمگری آغاز کند و زن به خاطر ستمگری و اضرار مرد به او بی‌علاقه شود، مطلب دیگری است و ما جداگانه آنجا که درباره مسئله دوم این بحث، یعنی خودداری‌های ناچوانمردانه از طلاق بحث می‌کنیم، درباره آن بحث خواهیم کرد و خواهیم گفت که به مرد اجازه داده نخواهد شد سواستفاده کند و زوجه را برای اضرار و ستمگری نگه دارد.

به هر حال تفاوت زن و مرد در این است که مرد به شخص زن نیازمند است و زن به قلب مرد، حمایت و مهربانی قلبی مرد آقندر برای زن ارزش دارد که ازدواج بدون آن برای زن قابل تحمل نیست.

در شماره ۱۱۳ «زن روز» مقاله‌ای از یک کتاب به نام «روان‌شناسی مادران» به قلم یک بانوی فرانسوی به نام بیاترپس ماریو درج شده بود. این روان‌طبق مندرجات آن مقاله دکت در روان‌شناسی است، روان‌شناس و روانکاو مخصوص بیمارستان‌های پاریس است و خودش نیز مادر است و سه فرزند دارد.

در قسمت‌هایی از این مقاله نیازمندی‌های یک زن-در حالی که باردار یا بچه‌دار است- به محبت و مهربانی شوهر به خوبی تشریح شده است. می‌گوید: «زن وقتی که یک زن حس می‌کند به زودی بچه‌دار خواهد شد، شروع می‌کند به نگرستن، جست‌وجو کردن و بو کشیدن بدن و اندام خود، مخصوصاً اگر بچه اولش باشد. این حالت کنجکاووی بسیار شدید است، درست مثل اینکه زن با خود بیگانه است، می‌خواهد وجود خویشتن را کشف کند. وقتی که زن نخستین ضربه‌های بچه کوچکش را در شکم خویش احساس کرد، شروع می‌کند به گوش دادن به همه صداهای اندام خود. حضور موجود دیگری در بدن زن چنان سعادت و خوشحالی به او می‌دهد که کم‌کم میل به انزوا و تنهایی پیدا می‌کند و از دنیای خارج قطع ارتباط می‌کند، زیرا می‌خواهد با فرزندش که هنوز به دنیا نیامده است خلوت کند.»

مردها در روزهای آستاننی همسران‌شان وظایف بسیار مهمی به عهده دارند و متأسفانه همیشه از انجام این وظایف شانه خالی می‌کنند. مادر آینده نیاز دارد که حس کند شوهرش او را می‌فهمد، دوست دارد و پشتیبان اوست، و گرنه وقتی دید که شکمش بالا آمده است، زیبایی‌اش لطمه خورده، حالت استفراغ دارد و از زایمان می‌ترسد، همه این ناراحتی‌ها را به حساب شوهرش خواهد گذاشت که او را آستاننی ساخته است... مرد وظیفه دارد که در ماه‌های آستاننی بیشتر از پیش در کنار زنش باشد... خانواده به پدری مهربان نیاز دارد تا زن و بچه‌ها بتوانند از همه مشکلات، شادی‌ها و اندوه‌های خود با او حرف بزنند، حتی اگر حرف‌های‌شان بی‌معنی یا خسته‌کننده باشد. زن آستاننی خیلی نیازمند آن است که از بچش‌اش با او حرف بزنند. تمام غرور و افتخار یک زن مادر شدن اوست و وقتی احساس کند شوهرش نسبت به کودکی که او به زودی به دنیا خواهد آورد بی‌اعتناست، این احساس غرور و افتخار جایش را به احساس خوارت و بیهودگی می‌دهد، از مادر بودن بیزار می‌شود و آستاننی برایش معنی «حتضار» پیدا می‌کند. ثابت شده است که چنین زنانی دردهای آستاننی را خیلی به دشواری تحمل می‌کنند... رابطه مادر و فرزند یک رابطه دو نفری نیست، بلکه یک رابطه سه نفری است: مادر- کودک- پدر و پدر حتی اگر غایب باشد (زن را طلاق داده باشد) در زندگی درونی مادر، در تخیلات و تصورات او و نیز در احساس مادری نقش اساسی دارد.»

برگرفته از کتاب نظام حقوق زن در اسلام
استاد شهید مرتضی مطهری

نگاه